

NORGES HØYESTERETT

Den 15. desember 2009 avsa Høyesterett dom i

HR-2009-02343-A, (sak nr. 2009/1255), straffesak, anke over dom,

A (advokat Terje Grønn – til prøve)

B (advokat John Christian Elden)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (kst. statsadvokat Eirik Lereim)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Indreberg**: Saken gjelder lotteriloven § 17 jf. § 16, og reiser særlig spørsmål om rekkevidden av forbudet mot pyramidespill.
- (2) Statsadvokatene i Trøndelag tok 8. mai 2007 ut tiltale mot blant andre A og B for overtredelse av lotteriloven § 17 første og annet ledd, jf. § 16
”for å ha opprettet eller deltatt i pyramidespill, lykkekjede, kjedeforretning eller lignende tiltak hvor penger eller andre verdier omsettes innen en ubestemt krets av personer og overtredelsen anses som grov.”
- (3) Grunnlaget for tiltalen mot A er i tiltalebeslutningen beskrevet slik:

”I egenskap av stifter, daglig leder og styreformann i selskapet Pure Investment AS, og/eller i egenskap av grunnlegger, president og chairman i og eier av de utenlandskregistrerte selskapene Evolve Trading SA, Trusted Association Ltd., Evolve Trading Foundation, PlexPay Network og Global Profit System Ltd. (GPS) m.fl., som

han markedsførte i navnet PlexPay Network, har han i perioden fra juli 2004 til 24. oktober 2005, ut i fra X, markedsført via Internett og ved avholdte møter på ulike steder i Norge og i utlandet, organisert, deltatt i og promotert tilbud om medlemsskap i PlexPay Network.

Mot en betaling av henholdsvis USD 50, USD 800 eller USD 1800 i medlemskontingent, ble deltakerne gitt adgang til å selge Gold- eller Platinum-medlemsskap til andre personer, som ga muligheten til salgsprovisjon ned til 9 nivåer. Ved en betaling av medlemskontingenten på USD 1800 fikk medlemmet i tillegg B-aksjer for USD 1000, hvor aksjenes pålydende fritt var fastsatt av eierne uten noen nærmere forankring i en reell økonomisk verdi.

Ved Gold- eller Platinum-medlemsskap, ble medlemmene gjennom programmet GPS gitt anledning til å låne ut penger til PlexPay-systemet, hvor det ble forespeilet en avkastning på inntil 3 % 'return on loan' (rente) pr. amerikansk bankdag. Gold- eller Platinum-medlemmene ble også gitt tilgang til å kjøpe og selge B-aksjer i Plexpay Network.

Det forelå ingen reell omsetning av varer og kun ubetydelig omsetning av tjenester, som ikke ga inntekter. Innskuddene i PlexPay Network kom utelukkende fra medlemsavgifter, kjøp av B-aksjer eller investeringer i GPS-programmet. Utbetaling av gevinst, salgsprovisjon og/eller utbytte fra GPS Invest Ltd. til medlemmene, ble derved utelukkende finansiert av medlemsavgift, lån og diverse deltakerbetalinger fra nye medlemmer i PlexPay Network."

- (4) Grunnlaget for tiltalen mot B er likelydende, bortsett fra at det innledes slik:

"I egenskap av stifter og styremedlem i selskapet Pure Investment AS, og/eller i egenskap av grunnlegger og vice-president marketing i og eier av de utenlandskregistrerte selskapene"

- (5) Ved Trondheim tingretts dom 21. desember 2007 ble A og B dømt i samsvar med tiltalen til fengsel i henholdsvis to år og seks måneder, og ett år og ni måneder. Begge ble også dømt til å tåle både verdi- og gjenstandsinndragning.
- (6) Både A og B anket til Frostating lagmannsrett. Begge ankene gjaldt bevisbedømmelsen og lovanvendelsen under skyldspørsmålet, straffutmålingen og inndragningen. A anket dessuten over saksbehandlingen.
- (7) Frostating lagmannsrett avsa dom 5. mai 2009. Også lagmannsretten domfelte A og B i samsvar med tiltalebeslutningen, men gjorde på grunn av den tid som var gått, ett år av straffen betinget – i samsvar med aktors påstand. Avgjørelsen om inndragning var som tingrettens. Den delen av lagmannsrettens domsslutning som gjaldt A og B lød:

"1.

1. A, født 7. juli 1972, dømmes for overtredelse av lotteriloven § 17 første og annet ledd, jf. § 16 slik loven lød før lovendring 1. januar 2006 til en straff av fengsel i 2 – to – år og 6 – seks – måneder, hvorav 1 – ett – år i medhold av straffeloven § 52 flg. gjøres betinget med en prøvetid på 2 – to – år. Han tilkommer fradrag for utholdt varetekt med 39 – tretti – dager.
2. I medhold av straffeloven §§ 34 og 35 inndras følgende til fordel for statskassen:
 - a. Utbytte med 1 200 000,- – enmilliontohundretusen – kroner.
 - b. En ideell halvpart av eiendommen ---- gt 1, gnr. 410 bnr. 651 seksjon nr. 7 i X.

- c. Personbil Porsche Cayenne med reg.nr. -- -----.
- d. Innestående beløp pr 31. desember 2006 på konto 4285.10.23911 tilhørende A i Y Sparebank med 119 743 – etthundreogtrentusensjuhundreogfortitre – kroner med tillegg av renter.
- e. Innestående beløp pr 31. desember 2006 på konto 4285.30.10027 tilhørende A i Y Sparebank med 8 014,- – åttetusenogfjorten – kroner med tillegg av renter.
- f. Innestående beløp pr 22. september 2005 på konto 104001677901 (Sub-Account) opprettet av A eller Evolve Trading SA i Loyal Bank 13 991,10 – trettentusennihundreogtrenten 10/100 – USD med tillegg av renter.
- g. Penger tilhørende A beslaglagt av politiet 20. september 2005 med 56 000,- – femtisekstusen – kroner.

2.

- 1. B, født 14. juli 1967 dømmes for overtredelse av lotteriloven § 17 første og annet ledd, jf. § 16 slik loven lød før lovendring 1. januar 2006 til en straff av fengsel i 1 – ett – år og 9 – ni – måneder, hvorav 1 – ett – år i medhold av straffeloven § 52 flg. gjøres betinget med en prøvetid på 2 – to – år. Han tilkommer fradrag for utholdt varetekt med 2 – to – dager.
- 2. I medhold av straffeloven §§ 34 og 35 inndras følgende til fordel for statskassen:
 - a. Utbytte med 1 000 000,- – enmillion – kroner.
 - b. Personbil Porsche Cayenne med reg. nr -- -----."

(8) A og B har anket til Høyesterett. Begges anker gjelder lovanvendelsen under skyldspørsmålet, straffutmålingen og inndragningen. B har også anket over saksbehandlingen – mangelfulle domsgrunner.

(9) *Jeg er kommet til at ankene må forkastes.*

(10) Jeg behandler først lovanvendelsesankene, som gjelder spørsmålet om det såkalte "PlexPay Network" var et pyramidespill, jf. lotteriloven § 16.

(11) Lotteriloven § 16 hadde fram til 1. januar 2006 følgende ordlyd:

"Det er forbudt å opprette eller delta i pyramidespill, lykkekjeder, kjedeforretninger eller liknende tiltak hvor penger eller andre verdier omsettes etter hvert innen en ubestemt krets av personer."

(12) Bestemmelsen videreførte § 12 i lotteriloven fra 1939, med den forskjell at ordet "pyramidespill" ble føyd til i lotteriloven fra 1995. Pyramidespill er systemer hvor deltakerne yter vederlag for muligheten til å oppnå inntekter som følger av at andre verves til spillet. I proposisjonen om lotteriloven, Ot.prp. nr. 58 (1993–94), heter det om slike spill på side 38:

"Det som kjennetegner slike spill er at det genereres betydelige beløp hos initiativtakerne, selv om innskuddet fra den enkelte deltaker kan være relativt beskjedent. Dette oppnås ved rask økning av deltakere fra første initiativtaker og utover i kjeden. Når "kjeden" stopper opp vil et fåtall personer – de første i kjeden – sitte igjen med hele pengeomsetningen."

- (13) Deltakerne betaler altså inn penger i systemet med det mål å få mer penger ut senere. Pengene som betales inn, flyttes oppover i pyramiden. Når rekrutteringen av nye deltakere stopper opp – noe som før eller senere nødvendigvis må skje – vil de som kom tidnok inn i spillet kunne sitte igjen med store beløp, mens de senest ankomne mister sine innskudd.
- (14) Også omsetning av varer eller tjenester kan skje innenfor pyramidesystemer. Det kan være tale om lovlige omsetningsformer, men det kan også være kamuflerte pyramidespill. I praksis har det vist seg vanskelig å håndheve forbudet mot pyramidespill ved slike blandingsformer, og i 2005 ble lotteriloven derfor endret, i tråd med et EU-direktiv, med det formål å avgrense det straffbare området innenfor blandingsformene på en effektiv måte, se Ot.prp. nr. 97 (2004–2005) side 6. Det følger av forarbeidene at virksomhet der over 50 prosent av inntektene stammer fra verving, skal omfattes av forbudet i loven, se Ot.prp. nr. 97 (2004–2005) side 6. Denne grensen kan imidlertid ikke legges til grunn for virksomhet som fant sted før lovendringen, som i vår sak. Også et forhold hvor mer enn 50 prosent av inntektene stammer fra verving, kan da etter omstendighetene gå klar av forbudet.
- (15) Både tingretten og lagmannsretten har drøftet hvor grensen mellom pyramidespill og lovlig nettverkssalg skal trekkes. Begge retter har lagt til grunn at det ved vurderingen av det enkelte konsept må foretas en totalvurdering hvor alle elementer sees i sammenheng. Et sentralt moment vil imidlertid være verdien på de omsatte varer og tjenester i forhold til medlemsavgiften. Tingretten uttalte at det må foreligge en vesentlig ubalanse mellom verdien på varene og tjenestene i forhold til medlemsavgift, før et nettverkssalg kan anses som ulovlig pyramidespill. Lagmannsretten var ikke enig i dette. Den påpekte at det er et minimumskrav for å gå klar av forbudet mot pyramidespill at tjenestene er reelle, og ikke utelukkende tjener som et skalkeskjul for et ulovlig pyramidespill. Lagmannsretten oppsummerte at ”for at det skal foreligge lovlig nettverkssalg (eller pyramidesalg), må det foreligge en reell forretningsvirksomhet som gir tilbud om varer eller tjenester til medlemmer eller utenforstående, og som ikke utelukkende tjener til å dekke over virksomhetens egentlige karakter av pyramidespill”.
- (16) Det er ikke for vår sak nødvendig å trekke opp den nøyaktige grensen mellom pyramidespill som var omfattet av lotteriloven § 16 slik den lød før lovendringen, og nettverkssalg som ikke var omfattet. I og med at loven nå er endret, tilsier heller ikke behovet for rettsavklaring at det gjøres. Jeg nøyer meg derfor med å peke på at det må foretas en totalvurdering av virksomheten, og at det iallfall vil foreligge et pyramidespill der varer eller tjenester kun tjener til å dekke over virksomhetens egentlige karakter av pyramidespill. Men også der varene eller tjenestene i og for seg kan tjene andre formål enn dette, men spiller en ubetydelig rolle i forhold til det sentrale – omfordeling av penger mellom medlemmene – vil det foreligge et pyramidespill.
- (17) Før jeg drøfter om PlexPay Network var et pyramidespill, og dermed ulovlig, er det hensiktsmessig å redegjøre noe nærmere for virksomheten enn det som fremgår av tiltalebeslutningen.
- (18) PlexPay Network ble startet i august 2004 og ble drevet fram til politiet aksjonerte 20. september 2005. Eier av PlexPay Network var Evolve Trading SA – heretter omtalt som Evolve – som var registrert på Nevis i Karibia. Aksjene i Evolve ble først eid av A. I

september 2004 gikk også B og en tredjemann inn på eiersiden, og våren 2005 kom det inn ytterligere fem eiere, slik at A og B satt med 26 prosent hver av A-aksjene. I januar 2005 stiftet eierne av Evolve Trading selskapet Pure Investment AS som et norsk supportselskap til Evolve.

- (19) Da politiet aksjonerte, hadde PlexPay Network 16 718 medlemmer, som hadde betalt 50, 800 eller 1800 USD for henholdsvis "customer-", "gold-" eller "platinummedlemsskap". Medlemmene fikk utbetalt provisjon for verving av nye medlemmer, på det meste ned til ni nivåer. Hvis man hadde tilstrekkelig antall medlemmer under seg, oppnådde man medlemsposisjonene "ruby" eller "diamond".
- (20) Medlemsskapet gav rett til en bankkonto i den karibiske banken Loyal Bank, noe lagmannsretten verdsatte til 50 USD. Gold- og platinummedlemmene hadde også rett til reisefordelskortet Priority Travel, som det er lagt til grunn hadde en markedsverdi på 359 USD. Platinummedlemsskap gav i tillegg B-aksjer i Evolve for 1000 USD.
- (21) Medlemmene ble tilbudt å kjøpe B-aksjer i Evolve. Det var utstedt 14 millioner slike, hvorav 6 millioner var lagt ut for salg. Det ble imidlertid ikke foretatt noen innbetaling av aksjekapital til Evolve i den forbindelse. Betalingen tilfløt eierne av A-aksjene. A mottok 5 616 000 kroner og B 4 190 323 kroner for salg av B-aksjer.
- (22) Medlemmene ble også tilbudt å investere i det såkalte "Global Profit System" – GPS, og det var her den største delen av pengestrømmen i PlexPay Network fant sted. De to mest populære programmene var "High Risk", som gav inntil 2,5 % "return on loan", ofte forkortet ROL eller omtalt som rente, per amerikansk bankdag og "Smart Invest", som gav inntil 3 % rente per amerikansk bankdag. I High Risk var det mulig å reinvestere, og beregning inntatt i lagmannsrettens dom viser at "High Risk" på visse vilkår kunne gi en årlig rente på 16 484 %, mens "Smart Invest" kunne gi en fast årlig rente på ca. 750 %. Medlemmene i PlexPay Network skjøt til sammen inn ca. 170 millioner kroner i GPS. Innskyterne fikk utbetalt den stipulerte maksimumsrenten, i alt ca. 155 millioner kroner, som utelukkende ble tatt av nye innskudd fra medlemmer. PlexPay Network investerte ca. 15 millioner kroner, men ingen av investeringene gav utsikt til kortsiktig avkastning eller gevinst.
- (23) A og B gjør gjeldende at virksomheten ikke omfattes av forbudet i lotteriloven § 16. De anfører at ved vurderingen av om PlexPay Network var et pyramidespill, må muligheten for å kjøpe B-aksjer i Evolve og å investere i GPS holdes utenfor, fordi disse investeringsmulighetene ikke var en obligatorisk del av medlemsskapet, og ikke i seg selv pyramidespill. Dersom den måten disse virksomhetene ble drevet på var ulovlig, var det i tilfelle tale om brudd på andre lover, men ikke på lotteriloven. Når disse virksomhetene holdes utenfor, ser man ifølge de ankende parter at PlexPay Network ikke var et pyramidespill, fordi tilbudet til medlemmene om bankkonto og reisefordelskort hadde en verdi som oversteg halvparten av medlemsavgiften.
- (24) Verken tingretten eller lagmannsretten var enig i at muligheten for å kjøpe B-aksjer i Evolve, til å investere i GPS og å bli medlem i PlexPay Network måtte vurderes hver for seg. Tingretten, som lagmannsretten sluttet seg til, begrunnet dette slik:

"Retten finner det, både med bakgrunn i den formelle strukturen virksomheten hadde og de praktiske tilpasninger som ble gjort, klart at all virksomhet drevet innenfor Plexpay Network må vurderes samlet. Salg av B-aksjer var gjort til en del av salg av

medlemskap ved at Platinum-medlemmer sammen med medlemskapet kjøpte B-aksjer for USD 1000. De tre aktivitetene, medlemskap, B-aksjer og GPS ble alle drevet og eid av Evolve. Muligheten for å kjøpe B-aksjer og investere i GPS var en sentral del av virksomhetens markedsføring på internett og i de presentasjoner virksomheten hadde utarbeidet som hjelpemiddel for medlemmenes verving av nye medlemmer. Det er også andre formelle koblinger mellom de tre aktivitetene. Gebyret medlemmene ble belastet ved uttak fra GPS på 3 % ble i sin helhet fordelt og utbetalt til B-aksjonærene kvartalsvis som utbytte. Aksjesalg på virksomhetens egen aksjemarked ble belastet med 10 % som ble utbetalt til Platinum, Ruby og Diamond medlemmer. Posisjon i selskapet hadde altså betydning for om man fikk slik utbetaling. I praksis ble de tre aktivitetene ytterligere blandet sammen ved at pengestrømmen for de tre aktivitetene ikke ble holdt adskilt. Frem til at Pure Investment opprettet konti i Y Sparebank 10. februar 2005, hadde innskudd til virksomheten i det vesentlige gått inn på As private konto i Y Sparebank. Det foreligger ingen regnskap som viser hvor mye som er innbetalt som medlemsavgift, kjøp av B-aksjer eller innskudd i GPS. Det er heller ikke noen regnskap som viser hva som er virksomhetens penger og hva som er A privat. Det er heller ikke ført noe regnskap for de to konti Pure Investment opprettet for innskudd fra medlemmene. Det ble gjort forsøk på å kanalisere medlemskapsbetaling inn på den ene, og GPS innskudd på den andre. Medlemmene fulgte ikke opp dette, og i praksis hadde det heller ingen betydning. Retten finner det utvilsomt at virksomheten ikke skilte på hvilke penger som hadde blitt skutt inn. Ved behov for utbetaling ble de likvide midler som var tilgjengelig benyttet uavhengig av midlenes opprinnelse. Utbetaling av vederlag til A-aksjonærene for salg av B-aksjer kunne bli dekt av innskudd i GPS. Retten finner det umulig å skille mellom de tre ulike aktivitetene i selskapet.”

- (25) Lagmannsrettens oppsummering var at de tre inntektsgeneratorene var integrert på en slik måte at det ikke var mulig å skille ut noen del av virksomheten som selvstendig. Bak en fasade av forskjelligartede virksomheter skjulte det seg en total sammenblanding av virksomhetsområder, ansvar og pengeflyt.
- (26) Jeg kan ikke se at det er grunnlag for å sette til side denne konklusjonen. Jeg viser også til at selv om medlemmene kunne velge ulike måter å søke å få penger ut av systemet på etter at de var blitt medlemmer – verving, B-aksjekjøp og/ eller investering i GPS – dreide det hele seg om en omfordeling av de sist innskutte pengene til eierne eller andre medlemmer med bedre posisjon i systemet, hva enten det gjaldt provisjon fordi det var vervet nye medlemmer, utbetaling fra GPS, inntekt av aksjesalg eller utbytte på aksjer. Det ble ikke foretatt investeringer eller drevet annen virksomhet som kunne generere de inntektene som krevdes for å dekke alle forpliktelsene overfor medlemmene. Virksomheten var derfor helt avhengig av å verve nye medlemmer, og måtte før eller senere bryte sammen, med tap for de som sist hadde skutt inn midler. Dette er klart et pyramidespill, som ikke kan reddes av at medlemskap – betraktet isolert – gir rett til tjenester til en verdi som overstiger halvparten av medlemsavgiften. Jeg nevner for øvrig at bare en fjerdedel av de medlemmene som hadde rett til Priority Travel-kort, benyttet seg av dette tilbudet. Totalt hadde de medlemsfordelene medlemmene benyttet seg av, en verdi på ca. 5,5 millioner kroner, mens de samlede innbetalingene beløp seg til 210 millioner kroner. Medlemsfordelene spilte følgelig en helt ubetydelig rolle.
- (27) A og B har gjort gjeldende at lotteriloven § 16 er så uklar at domfellelse av dem for overtredelse av bestemmelsen vil stride mot EMK artikkel 7. EMK artikkel 7 stiller krav om at lovbrudd må være klart definert ved rettsregler som er tilgjengelig for allmennheten, og forbyr at straffebestemmelser blir tolket utvidende eller analogisk til skade for tiltalte.

- (28) Som jeg allerede har vært inne på, er det ikke helt klart hvor grensen gikk mellom pyramidespill og nettverkssalg før lotteriloven § 16 ble endret i 2005. Denne saken befinner seg imidlertid ikke i dette grenseområdet. Når det er konkludert med at hele virksomheten i PlexPay Network må vurderes samlet, er det klart at dette ikke kan anses som lovlig nettverkssalg.
- (29) På denne bakgrunn må ankene over lovanvendelsen forkastes.
- (30) B har anket over saksbehandlingen, og anført at lagmannsrettens begrunnelse for sin konklusjon om at han har handlet forsettlig, er mangelfull.
- (31) Som grunnlag for denne anførselen gjøres det for det første gjeldende at lagmannsretten har vist til tingrettens begrunnelse som dekkende for sitt syn uten å kommentere betydningen av at tingretten bygget på en annen forståelse av hvordan man skulle trekke grensen mellom nettverkssalg og pyramidespill enn lagmannsretten. Den delen av tingrettens dom som lagmannsretten slutter seg til under vurderingen av Bs subjektive skyld, inneholder blant annet følgende:

”Ved forsettsvurderingen har retten særlig lagt vekt på at B:

- hadde full innsikt i hvordan medlemskapsdelen, B-aksjene og GPS fungerte
- hadde kunnskap om at Plexpay Network ikke hadde nevneverdige inntekter utover innskudd fra medlemmene, og at utbetalingene til medlemmene så å si utelukkende stammet fra medlemmenes innskudd
- fra mai 2005 hadde kunnskap om at Plexpay Network ikke ville motta noen avkastning fra investeringer innen en tidshorisont på minimum 12 måneder, men visste at ROL likevel ble godskrevet på medlemmenes GPS program, og at det ble foretatt utbetalinger i samsvar med opptjente beløp
- Mottok salgsinntekter på B-aksjer med ca. NOK 4,2 millioner selv om han visste at B-aksjene ikke hadde noen reell verdi og at virksomheten ikke hadde blitt tilført noen verdier som følge av opprettelsen av B-aksjene.

B opptrer sommeren 2005 svært likt A. Det er lite fokus på krisesituasjonen virksomheten er oppe i ved at enhver utbetaling fra virksomheten må betales med innskudd fra medlemmene. Han er sammen med A og ser på bil, og også han kjøper seg en Porsche til ca 2,4 millioner og møbler til 220 000. Begge handlende betales av Plexpay Network direkte til selger. På samme måte som for A kan Bs handlinger forklares ut fra at han forsøkte å sikre mest mulig uttak til seg selv før kollapsen inntrådte.”

- (32) Som nevnt under min behandling av lovanvendelsesankene, formulerte tingretten og lagmannsretten seg forskjellig når det gjaldt grensedragningen mellom lovlig nettverkssalg og ulovlig pyramidespill etter lotteriloven § 16 slik den lød før lovendringen. Ved den konkrete vurderingen av om PlexPay Network drev pyramidespill eller nettverkssalg, la imidlertid begge instanser avgjørende vekt på at verdien av de varer og tjenester medlemmene mottok, var ubetydelige sammenlignet med de samlede innbetalingene. Ulikhetene i synet på hvordan grensen skal trekkes, kan derfor ikke sees å ha hatt betydning for vurderingen av skyldspørsmålet i denne saken.
- (33) Det er videre gjort gjeldende at lagmannsrettens begrunnelse for at forsettskravet er oppfylt er mangelfull fordi lagmannsretten har sluttet seg til tingrettens begrunnelse uten å ta høyde for at tingretten, i motsetning til lagmannsretten, la til grunn at midler som var utlånt fra medlemmene til GPS, var blitt investert i det globale investeringselskapet ”Private Investment Profit System”, heretter kalt PIPS. I tingrettens begrunnelse for at

forsettskravet er oppfylt, er det nevnt at B i retten hadde forklart at han visste at det var investert i PIPS.

- (34) Det hadde vært ønskelig at lagmannsretten hadde kommentert betydningen av denne forskjellen, og også forskjellen i tolkingen av § 16 som er behandlet over. Jeg kan likevel ikke se at anken på dette punkt kan føre fram. Det fremgår av tingrettens dom at investeringene i PIPS – som blant annet i mediene er omtalt som et pyramidespill – ikke hadde noen verdi fra midten av april 2005, og at dette var kjent. Likevel fortsatte utbetalinger av renter fra GPS. Det fremgår også at B visste at PlexPay Network ikke hadde nevneverdige inntekter utover innskudd fra medlemmene, og at det fra mai 2005 ikke ville bli noen avkastning på investeringer på minst 12 måneder. Han har altså handlet forsettlig uansett hva han måtte ha trodd om investeringer i PIPS, og slik jeg ser det, ivaretar lagmannsrettens begrunnelse i tilstrekkelig grad både hensynet til etterprøvnbarhet og overprøvnbarhet på dette punktet.

- (35) B har endelig anført at domsgrunnene om Bs subjektive skyld er mangelfulle, fordi det kan se ut til at lagmannsretten har anvendt forsettsformen *dolus eventualis* feilaktig. Dette knytter seg til følgende avsnitt i dommen:

”B var dessuten kjent med e-posten fra C av 13. januar 2005, med vedlegg, der C truet med å avsløre Plexpay Network som et pyramideselskap. I vedlegget ble det gitt detaljerte opplysninger om manglende substans bak B-aksjene i Evolve Trading SA og i GPS. I den grad B ikke var klar over at Plexpay Network var en ulovlig pyramide før 13. januar 2005, fikk han i hvert fall en klar redegjørelse for dette gjennom den nevnte e-post. Han valgte likevel å være med på å drive virksomheten videre.”

- (36) Avsnittet kommer etter at lagmannsretten har gitt uttrykk for at den finner at B handlet forsettlig og har vist til tingrettens begrunnelse som dekkende for sitt syn. Jeg kan ikke se at denne tilføyelsen kan skape tvil om lagmannsrettens konklusjon om at forsettskravet er oppfylt. Som det fremgår, har tingretten gjort rede for hva B faktisk visste, og dette dekker det objektive straffbarhetsvilkåret i lotteriloven § 17 jf. § 16 – han kjente til de aspektene ved PlexPay Network som gjør at det er tale om et pyramidespill. Avsnittet om e-posten anser jeg som en tilføyelse for å underbygge dette, og ikke som en selvstendig forsettskonstatering.

- (37) Saksbehandlingsanken fra B må etter dette forkastes.

- (38) Jeg går så over til å behandle ankene over straffutmålingen.

- (39) Strafferammen for brudd på lotteriloven § 17 annet ledd jf. § 16 er fengsel i inntil tre år. Det er ikke høyesterettspraksis som gir direkte veiledning om straffenivået ved overtredelser av lotteriloven § 17 jf. § 16. De domfelte har, blant annet under henvisning til Rt. 1994 side 1076, anført at nivået er for strengt.

- (40) Dommen i Rt. 1994 side 1076 gjaldt bedrageri gjennom pyramidespill som rammet mer enn 100 fornærmede med et tap for disse på ca. 25 millioner kroner, og tapping av insolvent aksjeselskap for ca. 4,5 millioner kroner. Byretten hadde satt straffen for de involverte til fengsel i fra tre år og åtte måneder til to år. Det var tatt hensyn til at det var gått lang tid siden de straffbare forholdene fant sted. Da Høyesterett avsa dom var det gått over sju år. Høyesterett fant likevel at det ”dreier seg om en så utspekulert og ondartet

form for økonomisk kriminalitet at jeg, til tross for at det nå er gått ytterligere tid, ikke finner grunnlag for å nedsette straffen for de nevnte domfelte”.

- (41) Pyramidespillet A og B er domfelt for, gjelder ikke et bedrageri, og mange av medlemmene av PlexPay Network har antakelig vært klar over at de tok en sjanse – selv om det skal bemerkes at markedsføringen av PlexPay Network på Internett gav et skinn av seriøs forretningsvirksomhet. Det ble i markedsføringen gjort klart at investeringer i GPS innebar høy risiko. Likevel mener jeg det straffenivå lagmannsretten har lagt til grunn, bør opprettholdes. Allmennpreventive hensyn taler for å slå hardt ned på pyramidespill som dette. Spillet ble markedsført på verdensbasis over Internett, og hadde et betydelig omfang – innbetalinger på 210 millioner kroner til sammen. Det var altså fare for at mange ville lide tap. Det var videre stor mulighet for initiativtakerne til å berike seg på andres bekostning, noe som også skjedde. Det bør dessuten vektlegges at slik spillet var organisert, med utbetalinger via egne medlemskontoer i en karibisk bank, åpnet virksomheten både for skatteunndragelser og for hvitvasking av penger, se om dette Ot.prp. 97 (2004–2005) side 13.
- (42) Jeg er ellers enig med lagmannsretten i at straffen for A må bli strengere enn for B på grunn av As mer sentrale rolle. Jeg finner heller ikke grunn til å endre avgjørelsen om at ett år av straffen gjøres betinget for begge på grunn av den tid som er gått. I en sak som denne må det påregnes at etterforskningen er tidkrevende, og det er gjennom den betydelige betingede del tatt tilstrekkelig hensyn til tidsforløpet.
- (43) B har gjort gjeldende at han bør idømmes samfunnsstraff eller at en større del av straffen bør gjøres betinget, fordi han har overtatt den daglige omsorgen for sin ti år gamle sønn etter at sønnens mor er fratatt omsorgen på grunn av rusmisbruk. Dette forholdet var også fremhevet for lagmannsretten. Det foreligger ingen ytterligere opplysninger om sønnens situasjon, og jeg kan da ikke se at det er tilstrekkelig grunnlag for å endre lagmannsrettens straffutmåling.
- (44) Begge de domfelte har anket over inndragningen av aksjegevinsten ved salg av B-aksjene. Dette kan ikke føre fram. Jeg har under behandlingen av lovanvendelsesankene kommet til at salg av B-aksjene inngikk i det ulovlige pyramidespillet. Inndragning av gevinsten av dette kan dermed skje i medhold av straffeloven § 34.
- (45) Jeg stemmer for denne

D O M :

Ankene forkastes.

(46)	Dommar Utgård:	Eg er i det hovudsaklege og i resultatet einig med førstvoterande.
(47)	Dommer Øie:	Likeså.
(48)	Dommer Webster:	Likeså.
(49)	Dommer Gjølstad:	Likeså.

(50) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Ankene forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: